

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av ändringarna till Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen från översynskonferensen i Kampala 2010 samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringarna som hör till området för lagstiftningen och om ändring av strafflagen och tvångsmedelslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av ändringarna till Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen från översynskonferensen i Kampala 2010 samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringarna som hör till området för lagstiftningen och om ändring av strafflagen och tvångsmedelslagen (RP 289/2014 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande och till lagutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 3/2015 rd
- lagutskottet LaUU 4/2015 rd

Sakkunniga

Under riksmötet 2014 hörde utskottet

- ambassadråd Satu Suikkari-Kleven, utrikesministeriet
- lagstiftningssekreterare Virpi Laukkanen, utrikesministeriet
- regeringssekreterare Ilkka Ojala, försvarsministeriet
- juris doktor Jukka Lindstedt, Helsingfors hovrätt
- professor Tuomas Ojanen, Helsingfors universitet
- ledamot Erkki Kourula, Internationella brottmålsdomstolen (ICC)
- generalsekreterare Kristiina Kumpula, Finlands Röda Kors.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner de ändringar som antogs vid konferensen för översyn av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (ICC) som ägde rum i Kampala i Uganda 2010 samt antar en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringarna som hör till området för lagstiftningen. Dessutom föreslås det att strafflagen och tvångsmedelsla-

Betänkande UtUB 5/2015 rd

gen ändras. Ändringarna i stadgan avser definitionen av aggressionsbrott och förutsättningarna för utövande av jurisdiktion över detta brott samt föreskriver att användningen av vissa vapen ska hör till de krigsförbrytelser som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion också i statsinterna väpnade konflikter.

Aggressionsbrottet hörde redan från början till brotten enligt Romstadgan. Domstolen har likväl inte kunnat utöva sin jurisdiktion över aggressionsbrottet innan stadgeparterna har godkänt definitionen av brottet och kommit överens om villkoren för utövande av jurisdiktion.

Enligt den definition som antogs i stadgan i Kampala avses med aggressionsbrott planering, förberedelse, inledande eller genomförande av en angreppshandling som till sin karaktär, svårighetsgrad och omfattning uppenbart strider mot Förenta nationernas stadga. Endast en person som är i position att faktiskt bestämma över eller leda en stats politiska och militära åtgärder kan begå ett aggressionsbrott som medför individuellt straffrättsligt ansvar. En stats angreppshandling har definierats som bruk av vapenmakt mot en annan stats suveränitet, territoriella integritet eller politiska oberoende eller på annat sätt oförenligt med Förenta nationernas stadga. Förutom definitionen antogs bestämmelser om förutsättningar för utövande av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion. I propositionen föreslås med anledning av ändringarna en helt ny straffbestämelse om aggressionsbrott i strafflagen.

I stadgan antogs dessutom en ändring om användande av gifter eller förgiftade vapen, användande av kvävande, giftiga eller andra gaser och alla likvärdiga vätskor, ämnen eller medel och användande av kulor som lätt utvidgar sig eller tillplattas i människokroppen. Bruk av sådana vapen hör framöver som krigsförbrytelser till Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion också i statsinterna väpnade konflikter. Motsvarande handlingar har redan tidigare kriminaliserats i Romstadgan med avseende på mellanstatliga väpnade konflikter. Syftet med den ändring som nu föreläggs för godkännande är att bredda krigsförbrytelserna enligt stadgan till att omfatta innebörden i internationell sedvanerätt, där bruket av dessa vapen erkänns strida mot humanitär rätt såväl i mellanstatliga som i statsinterna väpnade konflikter. I finsk strafflag har bruket av dessa vapen redan kriminaliserats som krigsförbrytelser i bägge fallen. Ett godkännande av ändringarna kräver alltså inga ändringar i strafflagen till denna del.

För varje stat som godtar eller ratificerar ändringarna till Romstadgan träder de i kraft ett år från den dag då åtagandeinstrumentet deponerades. Beträffande ikraftträdandet av ändringarna till Romstadgan som avser aggressionsbrottet kom parterna i Kampala dessutom överens om att Internationella brottmålsdomstolen får utöva sin jurisdiktion över aggressionsbrottet först efter att stadgeparterna har fattat ett separat beslut om detta. Beslutet kan fattas tidigast den 1 januari 2017, förutsatt att minst 30 stadgeparter har ratificerat bestämmelserna om aggressionsbrott och att bestämmelserna också har trätt i kraft för dessa staters del.

Lagarna avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet, samtidigt som stadgeändringarna träder i kraft för Finlands del.

Betänkande UtUB 5/2015 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner de stadgeändringar som antogs vid konferensen för översyn av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (International Criminal Court, ICC) i Kampala 2010 samt antar en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i ändringarna som hör till området för lagstiftningen. Dessutom föreslås det att strafflagen och tvångsmedelslagen ändras.

Ändringarna i stadgan gäller definitionen av aggressionsbrott och förutsättningarna för jurisdiktion över brottet. I definitionen av krigsförbrytelse gjordes det dessutom en ändring som gäller användande av gifter eller giftiga eller andra gaser och alla likvärdiga vätskor, ämnen eller medel och användande av kulor som lätt utvidgar sig eller tillplattas i människokroppen. Syftet med ändringen är att utvidga kriminaliseringen av användningen av dessa vapen till statsinterna väpnade konflikter i enlighet med den internationella sedvanerätten. Godkännandet av ändringarna förutsätter inte ändringar i strafflagen till dessa delar.

Aggressionsbrottet hörde redan från början till brotten enligt Romstadgan. Domstolen har likväl inte kunnat utöva sin jurisdiktion över aggressionsbrottet förrän stadgeparterna har godkänt definitionen av brottet och kommit överens om förutsättningarna för utövande av jurisdiktion. Åtalsansvaret för brott enligt Romstadgan ligger med stöd av internationell rätt alltid i första hand hos staterna själva.

Enligt stadgan avses med aggressionsbrott sådan planering, förberedelse, inledande eller genomförande av en angreppshandling som till sin karaktär, svårighetsgrad och omfattning uppenbart strider mot Förenta nationernas stadga och begås av någon som är i position att faktiskt bestämma över eller leda en stats politiska eller militära åtgärder. Vid en angreppshandling brukar en stat vapenmakt mot en annan stats suveränitet, territoriella integritet eller politiska oberoende eller på annat sätt oförenligt med Förenta nationernas stadga. Definitionen av angreppshandling gäller endast angreppshandlingar av en stat och medverkan till sådana handlingar.

Finland har från första början aktivt stöttat ICC. Finland ratificerade snabbt såväl stadgan som avtalet om privilegier och immuniteter för Internationella brottmålsdomstolen (FördrS 38/2005). Rätt snart efter att stadgan hade ratificerats införlivade Finland straffbestämmelserna enligt stadgan i den nationella strafflagen. Från första början understödde Finland också att aggressionsbrottet ska inkluderas i stadgan och deltog aktivt i förhandlingarna om aggressionsbrottsbestämmelserna.

Det är en naturlig fortsättning på den finländska politiken mot straffrihet och det konsekventa stödet för ICC att godta och nationellt sätta i kraft ändringarna i stadgan från 2010, menar utskottet. Samtidigt godkänns genom propositionen också för Finlands del ICC:s jurisdiktion över aggressionsbrottet, vilket utskottet anser är viktigt. Utskottet omfattar också lagutskottets ståndpunkt (LaUU 4/2015 rd) att det vid nationella kriminaliseringar är motiverat att så strikt som möjligt hålla fast vid de ramar som stadgan ger, så att man inte nationellt kriminaliserar varken mer eller mindre än vad som förutsätts i stadgan.

Betänkande UtUB 5/2015 rd

DETALJMOTIVERING

Republikens presidents straffrättsliga ansvar

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande (GrUU 3/2015 rd) att aggressionsbrott enligt förslaget är en särskild typ av brott. De personer som kan straffas är ledare i position att faktiskt bestämma över eller leda en stats politiska eller militära åtgärder.

I grundlagens 113 § om republikens presidents straffrättsliga ansvar står det att riksdagen ska meddelas brottet om justitiekanslern, justitieombudsmannen eller statsrådet anser att republikens president har gjort sig skyldig till landsförräderibrott, högförräderibrott eller brott mot mänskligheten. Om riksdagen då med tre fjärdedelar av de avgivna rösterna beslutar att åtal ska väckas, ska riksåklagaren utföra åtal vid riksrätten och presidenten under tiden avhålla sig från ämbetsutövning. I andra fall får åtal inte väckas mot presidenten med anledning av en ämbetsåtgärd.

När Romstadgan skulle sättas i kraft ansåg grundlagsutskottet att begreppet "brott mot mänskligheten" i 113 § i grundlagen bör tolkas självständigt och att innebörden inte nödvändigtvis är förknippad med det som 11 kap. i strafflagen föreskriver som straffbart i egenskap av brott mot mänskligheten (GrUU 45/2000 rd). Enligt motiveringen (s. 34) i den nu aktuella propositionen bör tolkningen av 113 § i grundlagen utgå från att den ska täcka in åtminstone alla av de allvarligaste internationella brotten enligt Romstadgan. Enligt definitionen förutsätts det att en angreppshandling uppenbart strider mot FN-stadgan, vilket med beaktande av förbudet mot väpnat våld i stadgan också stöder en tolkning att aggressionsbrottet antingen kan ses som en form av krigsförbrytelse enligt 113 § eller som ett brott mot mänskligheten i grundlagens mening. Enligt propositionsmotiven är det således inte behövligt att ändra 113 § i grundlagen. Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande (GrUU 3/2015 rd) att den föreslagna regleringen inte är något problem i konstitutionellt hänseende.

Definitionen av aggressionsbrott

Den föreslagna straffbestämmelsen om aggressionsbrott i 11 kap. 4 a § i strafflagen består av ett grundläggande brottsrekvisit som beskrivs i 1 mom., en standardbestämmelse om straffbarhet för försök (2 mom.) och definitioner på angreppshandling av en stat (3 och 4 mom.).

Enligt den föreslagna bestämmelsen om aggressionsbrott i 11 kap. 4 a § 1 mom. i strafflagen ska den dömas för gärningen som är i position att faktiskt bestämma över eller leda en stats politiska eller militära åtgärder och utför en angreppshandling som till sin karaktär, svårighetsgrad och omfattning uppenbart strider mot Förenta nationernas stadga. Med angreppshandling avses enligt det föreslagna 3 mom. att en stat brukar vapenmakt mot en annan stats suveränitet, territoriella integritet eller politiska oberoende eller på annat sätt oförenligt med Förenta nationernas stadga. I det föreslagna 4 mom. definieras vilka handlingar som är angreppshandlingar oavsett krigsförklaring.

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande (GrUU 3/2015 rd) att det i fråga om legalitetsprincipen för det första är betydelsefullt att det grundläggande rekvisitet i det föreslagna 1 mom. i 11 kap. 4 a § i strafflagen och definitionen i 3 mom. utgår från att angreppshandlingen strider mot

Betänkande UtUB 5/2015 rd

FN-stadgan. Enligt grundlagsutskottet ska de normerna med tillhörande brottskriterier alltså beaktas när straffansvaret bedöms i enskilda fall. För kravet på exakthet har det enligt grundlagsutskottet också betydelse att de som enligt den föreslagna bestämmelsen kan göra sig skyldiga till aggressionsbrott uteslutande är personer i position att faktiskt bestämma över eller leda en stats politiska eller militära åtgärder. Grundlagsutskottet anser därför att de föreslagna 1, 3 och 4 mom. uppfyller kraven enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen. Också lagutskottet anser att det föreslagna regleringssättet är motiverat (LaUU 4/2015 rd).

En fullbordad angreppshandling

Lagutskottet konstaterar i sitt utlåtande (LaUU 4/2015 rd) att en angreppshandling måste genomföras för att kunna bestraffas. Enligt lagutskottet kan villkoret för en genomförd angreppshandling av en stat enligt brottskriterierna anses gälla alla faser i ett straffbart förfarande, det vill säga såväl genomförande som planering, förberedelse och inledning. Villkoret kan således på förslaget sätt anses gälla aggressionsbrott, försök till aggressionsbrott och förberedelse till aggressionsbrott.

Men lagutskottet säger i sitt utlåtande att enligt propositionen har en genomförd angreppshandling av en stat inte uttryckligen uppställts som villkor för straffansvar vid försök eller förberedelse till aggressionsbrott i de föreslagna 4 a och 4 b § i 11 kap. i strafflagen. Utrikesutskottet håller med lagutskottet om att förslaget inte kan anses vara tydligt nog i detta avseende. Därför anser lagutskottet att det tydligt måste framgå av straffbestämmelsen för aggressionsbrott, liksom för försök och förberedelse, att brottet är straffbart endast om en angreppshandling av en stat faktiskt äger rum. Utskottet håller med lagutskottet om att 11 kap. i lagförslag 2 behöver kompletteras med en ny begränsning som placeras i 14 a §, varvid 14 a § i propositionen blir 14 b §.

Medverkansansvar i anslutning till aggressionsbrott

Enligt leden till artikel 25.2 i Romstadgan utsträcker sig internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion förutom till förövare också till anstiftare och medhjälpare när brottet verkligen äger rum eller det görs försök att utföra det. Enligt artikel 8 a i stadgan kan endast en person som är i position att faktiskt bestämma över eller leda en stats politiska eller militära åtgärder begå ett aggressionsbrott. Denna avgränsning enligt stadgan omfattar tolkad tillsammans med artikel 25.3 i stadgan också medhjälpare och anstiftare. Den nya punkt 3 a befäster detta, eftersom bestämmelserna i artikel 25 enligt den endast ska tillämpas på personer som är i position att faktiskt bestämma över eller leda en stats politiska eller militära åtgärder.

Lagutskottet fäster i sitt utlåtande (LaUU 47/2015 rd) vikt vid att det i propositionen föreslås en mer omfattande kriminalisering än i stadgan, där kravet på att straffansvaret ska vara begränsat till en särskild ledande position inte ska gälla anstiftare eller medhjälpare. Propositionen utgår från att 5 kap. 7 § 2 mom. i strafflagen kan tillämpas på aggressionsbrott. Momentet föreskriver att en anstiftare eller medhjälpare inte är fri från straffansvar på den grund att han eller hon inte berörs av en sådan särskild personlig omständighet som utgör straffbarhetsgrund för gärningsmannens gärning.

Betänkande UtUB 5/2015 rd

Utrikesutskottet håller med lagutskottet om att det är motiverat att nationella straffbestämmelser så strikt som möjligt motsvarar bestämmelserna i stadgan. Utskottet anser liksom lagutskottet att samma krav på ledarställning som enligt 11 kap. 4 a § i lagförslag 2 gäller förövaren också bör gälla anstiftare och medhjälpare.

Utskottet håller därmed med grundlagsutskottet om att det i den nya 14 a § i 11 kap. i lagförslag 2 ska tas in ett nytt 2 mom. om ansvaret för anstiftare och medhjälpare.

Förmans ansvar, underlåtenhet att anmäla brott av en underlydande samt regeringens befallning och befallning av förman

Bestämmelserna i 11 kap. 12—14 § i lagförslag 2 gäller förmans ansvar, underlåtenhet att anmäla brott av en underlydande samt regeringens befallning och befallning av förman. Utskottet anser liksom lagutskottet att förslagen i lagförslag 2 är motiverade i fråga om 11 kap. 12 och 13 § för att den nationella lagstiftningen fortfarande ska överensstämma med Romstadgan. Tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna i 12 och 13 § blir mycket snävt: utöver kraven på uppsåtlighet och medvetenhet skulle kretsen av förövare både i fråga om förman och underlydande begränsas till personer som faktiskt kan bestämma över eller leda statens politiska eller militära åtgärder. I praktiken kan det bli fråga om en situation mellan kommandören för försvarsmakten och kommandören för en försvarsgren.

Utskottet håller med lagutskottet om att aggressionsbrott bör lämnas utanför tillämpningsområdet för bestämmelsen om ansvarsfrihet i 11 kap. 14 § i strafflagen på samma sätt som folkmord och brott mot mänskligheten när gärningarna är uppenbart rättsstridiga. Till aggressionsbrott hänför sig principiellt en lika stark presumtion om uppenbar rättsstridighet som till folkmord och brott mot mänskligheten. När kretsen av gärningsmän begränsas till ledarna kan de knappast anses vara ovetande om lagstridigheten i en befallning om ett aggressionsbrott eller förberedelse till ett sådant brott. Utskottet föreslår att ändringsförslaget som gäller 11 kap. 14 § i lagförslag 2 stryks.

Åtalsrätt

Enligt 11 kap. 14 a § i lagförslag 2 är det riksåklagaren som ska besluta om att väcka åtal för aggressionsbrott.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att de personer som ska kunna åtalas enligt de föreslagna 4 a och 4 b § i 11 kap. i lagförslag 2 är bland andra republikens president och medlemmarna av statsrådet. Det är riksdagen som enligt 113 § och 114 § i grundlagen ska besluta om åtal ska väckas mot dem med anledning av deras ämbetsåtgärder. Grundlagsutskottet konstaterar att det alltså inte går att i en vanlig lag föreskriva att beslutet om att väcka åtal ska fattas på något annat sätt i dessa fall. Vidare säger grundlagsutskottet att den föreslagna 14 a § i 11 kap. i lagförslag 2 till sin ordalydelse står i strid med de nämnda bestämmelserna i grundlagen. Därför måste den ändras så att den inte står i konflikt med grundlagen. Ändringen är enligt grundlagsutskottet en förutsättning för att lagförslag 2 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Lagutskottet påpekar vidare i sitt utlåtande att paragrafen också bör nämna försök till aggressionsbrott, eftersom bestämmelsen om åtalsrätt givetvis är avsedd att också gälla försök och förberedelse till brott.

Betänkande UtUB 5/2015 rd

tet. Utskottet håller med lagutskottet om detta och föreslår att bestämmelsen om åtalsrätten ändras och blir 14 b §, på grund av den tidigare föreslagna begränsningsbestämmelsen i den nya 14 a §.

Utskottet omfattar lagutskottets ståndpunkt och föreslår att 11 kap. 4 a § 4 mom. 7 punkten i lagförslag 2 preciseras för att formuleringen ska motsvara bestämmelsen om aggressionsbrott i artikel 8 a punkt 2 led g i Romstadgan. I och med preciseringen täcker punkten inte bara in situationer där en stat sänder legosoldater eller andra i punkten avsedda trupper eller grupper, utan också situationer där någon annan sänder de i punkten avsedda grupperna på statens vägnar.

Slutsatser

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslag 1 och 3 utan ändringar och lagförslag 2 med ändringar med de ställningstaganden som framgår av betänkandet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner de ändringar till stadgan för Internationella brottmålsdomstolen som antogs i Kampala den 10 och 11 juni 2010.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 3 i proposition RP 289/2014 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 289/2014 rd med ändringar.

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i ändringarna från 2010 till Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Betänkande UtUB 5/2015 rd

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i de i Kampala den 10 och 11 juni 2010 antagna ändringarna till Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Om sättande i kraft av de övriga bestämmelserna i de ändringar som avses i 1 § och om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

2.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i strafflagen (39/1889) 2 c kap. 11 § 1 mom. 1 punkten, 8 kap. 10 § 1 mom., 11 kap. 12—13 § och 15 kap. 10 § 1 mom., sådana de lyder, 2 c kap. 11 § 1 mom. 1 punkten och 15 kap. 10 § 1 mom. i lag 990/2009 samt 8 kap. 10 § 1 mom. och 11 kap. 12—13 § i lag 212/2008, och *fogas* till 11 kap. nya 4 a, 4 b och 14 a och 14 b § som följer:

2 c kap.

Om fängelse

11 §

Avtjänande av hela strafftiden i fängelse

När en domstol dömer ut ett straff, kan den på yrkande av åklagaren besluta att den dömde frigges från fängelset först när han eller hon avtjänat hela den ådömda strafftiden, om

1) gärningsmannen döms till fängelse på viss tid, minst tre år, för mord, dråp, dråp under för mildrande omständigheter, grov misshandel, grov våldtäkt, grovt sexuellt utnyttjande av barn, grovt rån, grovt sabotage, folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggreSSIONsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, grov människohandel, tagande av gisslan, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning, brott som begåtts i terroristiskt syfte eller för försök till något sådant brott eller medverkan till det,

Betänkande UtUB 5/2015 rd

8 kap.

Om preskription

10 §

När utdömt fängelsestraff förfaller

Ett fängelsestraff på livstid och ett fängelsestraff på viss tid som dömts ut för folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, krigsförbrytelse eller grov krigsförbrytelse förfaller inte.

11 kap.

Om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten

4 a §

Aggressionsbrott

Om den som är i position att faktiskt bestämma över eller leda en stats politiska och militära åtgärder utför en angreppshandling som till sin karaktär, svårighetsgrad och omfattning uppenbart strider mot Förenta nationernas stadga (FördrS 1/1956) ska han eller hon för *aggressionsbrott* dömas till fängelse i minst fyra år eller på livstid.

Försök är straffbart.

Med angreppshandling avses att en stat brukar vapenmakt mot en annan stats suveränitet, territoriella integritet eller politiska oberoende eller på annat sätt oförenligt med Förenta nationernas stadga.

Sådana angreppshandlingar är oavsett krigsförklaring i enlighet med Förenta nationernas generalförsamlings resolution 3314 (XXIX) av den 14 december 1974 följande handlingar av en stat eller dess väpnade styrkor:

- 1) en invasion eller attack mot en annan stats territorium, en militär ockupation som invasionen eller attacken leder till och annektering av en annan stats territorium helt eller delvis,
- 2) bombardemang av en annan stats territorium eller annat bruk av vapen mot en annan stats territorium,
- 3) blockad av en annan stats hamnar eller kust,
- 4) attack mot en annan stats land-, sjö- eller luftstridskrafter eller mot sjö- eller luftflottan,
- 5) användning av trupper som enligt fördrag befinner sig inom en annan stats territorium i strid med fördragsvillkoren eller kvarhållande av trupperna på den andra statens territorium efter att fördraget har upphört att gälla,
- 6) tillåtelse för en annan stats trupper som enligt fördrag befinner sig inom statens territorium att använda territoriet för en angreppshandling mot en tredje stat,
- 7) utsändande genom försorg av en stat eller på en stats vägnar av beväpnade trupper, grupper, irreguljära trupper eller legosoldater, om dessa mot en annan stat utför handlingar som är så all-

Betänkande UtUB 5/2015 rd

varliga att de kan jämföras med handlingarna i 1—6 punkten, eller ett betydande deltagande i ut-sändandet av sådana trupper.

4 b §

Förberedelse till aggressionsbrott

En i 4 a § 1 mom. avsedd person som i avsikt att begå ett aggressionsbrott enligt 4 a §
1) med någon annan sådan person kommer överens om att begå ett aggressionsbrott eller
2) gör upp en detaljerad plan för att begå ett aggressionsbrott.
ska för *förberedelse till aggressionsbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst
fyra år.

12 §

Förmans ansvar

En militär förman eller en annan förman ska dömas som gärningsman eller som medverkande till straff för de gärningar som avses i 1, 3, 4, 4 a, 4 b, 5—7 och 13 § eller för försök till dessa gärningar, om väpnade styrkor eller underlydande som står under förmannens faktiska myndighet och kontroll begår gärningarna på grund av att förmannen har försummat sin skyldighet att utöva tillsyn över dessa styrkor eller personer på behörigt sätt, och om

1) förmannen antingen har vetat eller med hänsyn till omständigheterna borde ha vetat att styrkorna eller de underlydande personerna var i färd med eller stod i begrepp att utföra brotten i fråga, och

2) förmannen har underlåtit att vidta de nödvändiga och skäligen åtgärder som kan krävas av honom eller henne för att förhindra att brotten utfördes.

13 §

Underlåtenhet att anmäla brott av en underlydande

En militär förman eller en annan förman som underlåter att vidta de nödvändiga och skäligen åtgärder som kan krävas av honom eller henne för att till myndigheterna hänskjuta ett i 1, 3, 4, 4 a, 4 b eller 5—7 § eller i denna paragraf avsett brott som en underlydande som står under förmannens faktiska myndighet och kontroll misstänks ha begått, ska för *underlåtenhet att anmäla brott av en underlydande* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

En förman som medverkar i den underlydandes brott eller som enligt villkoren i 12 § är gärningsman eller medverkar i det brott som den underlydande begår ska dock inte dömas för underlåtenhet att anmäla brott av en underlydande.

Betänkande UtUB 5/2015 rd

14 §

Regeringens befallning och befallning av förman

Den som har begått ~~aggressionsbrott~~, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse eller lindrig krigsförbrytelse eller försök till något av dessa brott ~~eller förberedelse till aggressionsbrott~~ på befallning av en myndighet som utövar regeringsmakt eller någon annan som utövar offentlig makt eller på befallning av en förman ska inte vara fri från straffansvar, såvida inte

- 1) personen hade rättslig skyldighet att åtlyda befallningen från regeringen eller från förmanen i fråga,
- 2) personen inte visste att befallningen var lagstridig, och
- 3) befallningen inte var uppenbart lagstridig.

14 a §

Begränsningsbestämmelse

Bestämmelserna i 4 a och 4 b § tillämpas endast om en angreppshandling enligt 4 a § 3 och 4 mom. begås.

Vid tillämpningen av 4 a och 4 b § tillämpas 5 kap. 7 § 2 mom. inte på en anstiftare eller medhjälpare.

14 b §

Åtalsrätt

Om inte något annat följer av 113 eller 114 § i grundlagen, beslutar riksåklagaren om väckande av åtal för aggressionsbrott och för ~~försök eller~~ förberedelse till aggressionsbrott. Riksåklagaren bestämmer då också vem som ska utföra åtalet.

15 kap.

Om brott mot rättskipning

10 §

Underlåtenhet att anmäla grovt brott

Den som vet att folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor, äventyrande av Finlands suveränitet, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri, högförräderi, grovt högförräderi, våldtäkt, grov våldtäkt, grovt sexuellt utnyttjande av barn, mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, rån, grovt rån, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan,

Betänkande UtUB 5/2015 rd

grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning, brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten som begåtts i terroristiskt syfte, grov miljöförstöring eller grovt narkotikabrott är på färde, men underlåter att i tid medan brottet ännu kan förhindras underrätta myndigheterna eller den som hotas av brottet, ska, om brottet eller ett straffbart försök därtill sker, för *underlåtenhet att anmäla grovt brott* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

3.

Lag

om ändring av 10 kap. 3 och 17 § i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 3 § 2 mom. 1 punkten och 17 § 1 mom. 1 punkten, sådana de lyder, 10 kap. 3 § 2 mom. 1 punkten i lag 1146/2013 och 17 § 1 mom. 1 punkten i lag 1468/2011, som följer:

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänk-te är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,

Betänkande UtUB 5/2015 rd

17 §

Bostadsavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot ett utrymme som används för stadigvarande boende och där den som är misstänkt för brott sannolikt befinner sig (bostadsavlyssning). Det krävs dessutom att personen är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

Helsingfors 2.12.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Antti Kaikkonen cent
vice ordförande Pertti Salolainen saml
medlem Sirkka-Liisa Anttila cent
medlem Paavo Arhinmäki vänst
medlem Tiina Elovaara saf
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Seppo Kääriäinen cent
medlem Tom Packalén saf
medlem Veera Ruoho saf
medlem Erkki Tuomioja sd
medlem Jutta Urpilainen sd
medlem Ben Zyskowicz saml
ersättare Mikko Savola cent.

Sekreterare var

utskottsråd Olli-Pekka Jalonen.